

Presenting a suitable organizational model for primary education from the point of view of managers and stakeholders (case study: selected schools of Ardabil)

Vida Sabahi¹
Hossein Khanifar² khanifar@ut.ac.ir

Abstract:

The present article was carried out to present the appropriate organizational model of elementary education in Iran from the point of view of managers and stakeholders of selected schools in Ardabil. This study is a cross-sectional survey research in terms of its practical purpose, in terms of the method and time frame of data collection, and terms of research design, it is a mixed research. The community of participants in the qualitative section includes university professors and principals of selected schools in Ardabil, 30 people were chosen by theoretical sampling and the sampling process continued until theoretical saturation was reached. The quantitative section used the views of 348 managers and beneficiaries of selected schools. The data collection tools were semi-structured interviews and researcher-made questionnaires. The validity of the interview was confirmed based on the four criteria of credibility, transferability, confirmability, and reliability, and the reliability of the qualitative part was estimated as 0.921 by calculating the Holstein coefficient. The validity of the quantitative part was checked using face validity (judges' point of view), convergent validity (above 0.9), and divergent validity. The reliability of the questionnaire was also evaluated favorably by estimating Cronbach's alpha, Ro coefficient, and combined reliability (over 0.9). The grand theory method was used to provide a suitable organizational model for elementary education in Iran. Then, the paradigm model of the research was validated by the partial least squares method. The findings showed that lesson content, factors related to the teacher, and teaching style affect the primary education method. The educational infrastructure provides the necessary background and the traditional education system also plays the role of an interventionist. Finally, educational policies lead to educational, individual, and social consequences

Keywords: Organizational model, primary education, mixed approach

---

¹ Doctoral student of Public Administration, Ares International Campus, Tehran University, Iran

² Department of Public Administration, Faculty of Management and Accounting, University of Tehran, Farabi Faculty Qom, Iran

ارائه الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان (مورد مطالعه: مدارس منتخب اردبیل)

ویدا صباحی^۳ حسین خنیفر^۴

صص ۴۰-۶۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۵/۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۶/۲

چکیده

مقاله حاضر با هدف ارائه الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان مدارس منتخب اردبیل انجام شد. این مطالعه از نظر هدف کاربردی، از نظر روش و بازه زمانی گردآوری داده‌ها، یک پژوهش پیمایش مقطعی و از نظر طرح پژوهشی، یک پژوهش آمیخته می‌باشد. جامعه مشارکت‌کنندگان بخش کیفی شامل اساتید دانشگاهی و مدیران مدارس منتخب اردبیل است که با روش نمونه‌گیری نظری ۲۰ نفر به انتخاب شدند و فرایند نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. در بخش کمی نیز از دیدگاه ۳۸۴ نفر از مدیران و ذی‌نفعان مدارس منتخب استفاده شد. ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیم‌ساختاریافته و پرسشنامه محقق‌ساخته بود. روایی مصاحبه براساس چهار معیار اعتبارپذیری، انتقال‌پذیری، تاییدپذیری و اطمینان‌پذیری تایید شد و پایایی بخش کیفی با محاسبه ضریب هولستی به میزان ۰/۷۲۱ مطلوب برآورد گردید. روایی بخش کمی با روش‌های روایی صوری (دیدگاه داوران)، روایی همگرا (بالای ۰/۵) و روایی واگرا بررسی شد. پایایی پرسشنامه نیز با برآورد آلفای کرونباخ، ضریب رو و پایایی ترکیبی (بالای ۰/۷) مطلوب ارزیابی شد. برای ارائه الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از روش گراندتئوری استفاده شد. سپس الگوی پارادایمی پژوهش با روش حداقل مربعات جزئی، اعتبارسنجی شد. یافته‌ها نشان داد محتوای درسی، عوامل مرتبط با معلم و سبک تدریس بر شیوه آموزش ابتدایی تاثیر می‌گذارند. زیرساخت‌های آموزشی، بستر و زمینه لازم را فراهم می‌آورد و نظام آموزش سنتی نیز نقش مداخله‌گر را ایفا می‌کند. در نهایت سیاست‌گذاری آموزشی به پیامدهای آموزشی، فردی و اجتماعی منجر می‌شود.

کلیدواژه‌ها: الگوی سازمانی، آموزش ابتدایی، رویکرد آمیخته

۳ دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، پردیس بین‌المللی ارس، دانشگاه تهران، ایمیل: Vida.sabahi@gmail.com
۴ گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه تهران، دانشکده فارابی، قم، ایمیل: khanifar@ut.ac.ir

مقدمه

مهمترین دوره تحصیلی در تمام نظام‌های آموزش و پرورش جهان مقطع ابتدایی است، چرا که شخصیت و رشد همه جانبه افراد اغلب در این دوره شکل می‌گیرد. پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی در گرو عوامل متعددی است که باید در قالب الگویی برای آموزش ابتدایی تدوین و ارائه شود (جعفری‌هرندی، ۱۴۰۲). این مساله در اسناد بالادستی جهانی و کشوری مورد تاکید بسیاری قرار دارد. در بند ۱ ماده ۲۶ «اعلامیه جهانی حقوق بشر»^۵ تصریح شده است: «هر کس حق دارد که از آموزش و پرورش بهره‌مند شود. آموزش و پرورش دست‌کم تا میزانی که به تعلیمات ابتدایی و اساسی مربوط است باید رایگان باشد. آموزش ابتدایی اجباری است. اجباری بودن تحصیلات ابتدایی و تعمیم آموزش فنی و حرفه‌ای یکی از پایه‌های دموکراسی و مقدمه‌ای برای پذیرفتن نقش آگاهانه برای شرکت در زندگی سیاسی و اجتماعی و تمتع از نعمت آزادی است». در «قانون اساسی» کشور، در اصل ۳۰ بر اهمیت آموزش ابتدایی تاکید شده و در بند ۱ از اصل ۲۳ قانون اساسی، آموزش ابتدایی در ردیف نیازهای اساسی انسان قرار دارد. در «نقشه جامع علمی کشور» در فصل دوم، بند ۱-۲، ردیف ۳ این سند به نقش و اهمیت آموزش ابتدایی به‌عنوان شاکله و زیربنای تربیت اشاره شده است که پلان اصلی ترقی و پیشرفت در این زمینه است. همچنین در موارد ۱ تا ۳ از بند ۲-۳ اهداف بخشی نظام علم و فناوری بر ضرورت رویکردهای نوآوری در آموزش ابتدایی کشور تاکید شده است. در «قانون هفتم توسعه» ماده ۱۹ در راستای تحقق بند ۸ سیاست‌های کلی ابلاغی با هدف ارتقای دانش، مهارت و تربیت به تحول در برنامه‌های آموزش و پرورش جهت کسب شایستگی‌های موردنیاز در عصر حاضر اشاره گردیده است. در «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» نیز گذر از روش‌های سنتی نتیجه‌محور (راهکار ۲-۱۹)، اولویت‌بخشی به تحول در آموزش ابتدایی (راهکار ۳-۲۰) و استقرار و استفاده از نظام نوین آموزش ابتدایی (راهکار ۱-۲۸) مورد تاکید قرار گرفته است.

اهمیت دوره ابتدایی در جهت رشد و شکوفایی استعداد دانش‌آموزان تا این اندازه اهمیت دارد که در تعریف نظام جدید آموزشی به دوره «اساس» نام گرفته است. به دلیل این اهمیت و نقشی که الگوهای آموزشی در تربیتی و پرورش دانش‌آموزان به عهده دارند، لازم است تا بازنگری در روش آموزش ابتدایی کشور صورت گیرد (شیخ‌احمدی و همکاران، ۱۴۰۲). در نگاه نوین به فعالیت آموزشی و پرورشی باید جایگاه و شیوه فعالیت مدیران و معلمان مجال بررسی مجدد پیدا

^۵ The universal declaration of human rights

کند و آموزش تفکر انتقادی به عنوان یک رفتار مثبت برای ارتقای و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان درد برنامه‌ریزی‌های آموزشی گنجانده شود (حسن‌پور، ۱۴۰۲). دستیابی به اهداف فراگیر آموزش ابتدایی تنها در سایه وجود الگویی مدون و بلندمدت قابل تحقق است. الگوی آموزش ابتدایی همواره یکی از مهمترین دغدغه‌های دانش آموزان، خانواده‌ها و همچنین معلمان و کادر آموزشی مدرسه بوده است. چنین الگویی می‌تواند زمینه را برای رشد و پیشرفت تحصیلی برای دانش آموزان متناسب با نیازهای روز جوامع فراهم آورد (آنترو^۶، ۲۰۲۴).

الگوهای آموزشی هم در پیشرفت تحصیلی و هم در افت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است. الگوی مناسب آموزشی سبب می‌شود تا آموخته‌های فرد با توان و استعدادهایش متناسب باشد و یا فاصله‌ای، بین توان بالقوه و توان بالفعل دانش آموز نباشد. همانگونه که پیشرفت تحصیلی یکی از مهمترین مولفه‌های مهم سنجش موفقیت الگوی آموزشی است، افت تحصیلی نیز شاخصی از عدم موفقیت دانش آموزان، آموزگاران و نظام آموزشی در دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده آموزشی است (لی و ژانگ^۷، ۲۰۲۴). یک الگوی سازمانی مناسب برای آموزش ابتدایی باید مانع از افت تحصیلی دانش‌آموزان شود. می‌توان ادعا کرد که افت تحصیلی از مهمترین مشکلات نظام‌های آموزشی در سراسر جهان است و کشور ما نیز در معرض مشکلات ناشی از آن قرار دارد (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۷). در این راستا نظام‌های آموزشی در تمامی کشورها به دنبال راهکارهایی برای دستیابی به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان هستند (ژو^۸ و همکاران، ۲۰۲۳). به نظر می‌رسد بوسیله یک برنامه‌ریزی بلندمدت و بازنگری در نظام آموزش ابتدایی می‌توان به اهداف آموزشی و پرورشی متناسب با الزامات و نیازمندی‌های کنونی و آتی جامعه دست پیدا کرد و زمینه را برای توسعه در بلندمدت فراهم آورد (تراوسدیل و دیویس^۹، ۲۰۲۳).

در مجموع می‌توان گفت کودکان سرمایه‌های اصلی جامعه هستند که دورنما و آینده کشور را می‌سازند. آموزش ابتدایی وظیفه تربیت، جامعه‌پذیری، مهارت‌آموزی و شکوفاسازی استعدادهای بالقوه دانش‌آموزان را برعهده دارند اما پرواضح است که نظام سنتی آموزش در کشور بیشتر بر مهارت‌های زبانی و ریاضی کودکان و نوجوانان تاکید دارد. پاسخگویی به نیازهای حال و آینده کشور مستلزم بازنگری اساسی در شیوه کنونی آموزش ابتدایی است. همانگونه که در ابتدای پژوهش حاضر نیز اشاره شد این بازنگری در اسناد بالادستی شامل قانون اساسی، سند جامع تحول علمی، برنامه‌های توسعه و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش نیز مورد تصریح قرار گرفته است. در این زمینه باید گفت الگوی سازمانی مناسب برای

^۶ Antarovna

^۷ Li & Zhang

^۸ Xu

^۹ Trowsdale & Davies

آموزش ابتدایی نه تنها مساله‌ای مهم در اثربخشی نظام آموزش و پرورش محسوب می‌شود، بلکه مقوله‌ای پیچیده و چندبعدی است که تحت تاثیر ترکیبی از عوامل درونی دانش‌آموز، محیط آموزشی و ویژگی‌های معلم و نظام آموزشی قرار می‌گیرد. از این رو پرداختن به این مقوله و عوامل موثر بر آن از اهمیت بالایی در حوزه مدیریت آموزشی برخوردار است. از طرف دیگر، تفکر انتقادی و اثرات بالقوه‌ای که بر اثربخشی آموزش و نهایتاً پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌گذارد، مساله‌ای است که تاکنون کمتر بدان پرداخته شده است. بیشتر مطالعات گذشته تنها بر ارائه الگوی آموزشی بر یکی از دروس تخصصی تاکید داشته‌اند این در حالی است که به نظر نمی‌رسد که در نظام آموزشی فعلی حاکم، بتوان برای هر درس نسخه‌ای جداگانه تجویز کرد. با توجه به این شکاف تحقیقاتی در پژوهش حاضر به بررسی الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی پرداخته می‌شود. سوال اصلی تحقیق این است که الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان چگونه است؟

مبانی نظری پژوهش

«آموزش ابتدایی^{۱۰}» برای کودکان مهدکودک تا کلاس ششم است و به دانش‌آموزان جهت درک اساسی از موضوعات مختلف و همچنین مهارت‌هایی که در طول زندگی خود استفاده خواهند کرد، کمک می‌کند. براساس اطلاعات صندوق کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف)، ارائه این آموزش به کودکان اثرات مثبت بسیاری دارد. کاهش فقر، کاهش نرخ مرگ و میر کودکان، تشویق برابری جنسیتی و افزایش نگرانی‌های زیست محیطی از جمله دستاوردهای آموزش ابتدایی است (گونزالز و فریرا^{۱۱}، ۲۰۲۴). بررسی عوامل موثر بر آموزش ابتدایی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان که بخش مهمی از جامعه و آینده سازان هر کشوری هستند مهم و قابل کاوش است. مطالعه عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی نسبتاً پیچیده است زیرا این مفهوم ابعاد گسترده‌ای دارد که هم عوامل شناختی و هم عوامل غیر شناختی بر آن اثر می‌گذارد؛ به شکلی که هم دانش‌آموز و هم معلم بر پیشرفت/افت تحصیلی تاثیر می‌گذارند (مادیگان^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۱). از جمله عواملی که نقش بسیار تاثیرگذاری بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد، الگوی آموزش مناسب است. اثربخشی آموزش بیانگر میزان تسلط و آشنایی معلم با موضوع مورد تدریس و اشراف علمی وی راجع به ابعاد مختلف دروس

^{۱۰} Primary (Elementary) education

^{۱۱} Gonzalez & Ferreira

^{۱۲} Madigan

می‌باشد. تسلط علمی بر محتوی درسی و همچنین مهارت‌های ارتباطی و کلامی وی جهت ایجاد محیطی پویا جهت یادگیری شاخصه‌های اصلی اثربخشی تدریس به شمار می‌روند (مین‌هارد^{۱۳} و همکاران، ۲۰۲۳).

دوره ابتدایی نقطه شروع و مهمترین مرحله آموزش و پرورش رسمی و جایگاه اصلی برطرف کردن آسیب‌های اجتماعی و اخلاقی است و با توجه به وجود میلیون‌ها دانش‌آموز در دوره ابتدایی، اگر اقدام تربیتی صحیحی در این دوره انجام شود، در آینده، جامعه‌ای ایمن و موفق با معیارهای انسانی خواهیم داشت (کریمی، ۱۴۰۲). با توجه به تکامل مهارت‌هایی که در عصر حاضر ضروری تلقی می‌شوند، مدارس برای اجرای برنامه‌های درسی پویا به‌منظور پرورش مهارت‌های قرن ۲۱ به دانش‌آموزان خود به چالش کشیده می‌شوند. در این راستا توجه به کاربرست نوآوری آموزشی اهمیت فراوانی پیدا می‌کند. یکی از ضرورت‌های کنونی، بازنگری و طراحی الگوی مطلوب آموزش ابتدایی است تا نهادهای آموزشی با شناخت امکانات موجود به طراحی برنامه‌های درسی بپردازند (موسوی، ۱۴۰۲). از جمله عواملی که به شکل بالقوه بر مهارت‌های حرفه‌ای و به طور مشخص بر اثربخشی آموزش تاثیر دارد، الگوی آموزشی در مدارس ابتدایی است. الگوی مطلوب آموزشی نوعی رویکرد هدفمند منحصراً فردی است که متفکر به طور منظم و به طور عادی، معیار و استانداردهایی مدبرانه را برای فکر کردن برقرار نموده، مسئولیت ساختار تفکر را می‌پذیرد و آن را بر اساس استانداردها هدایت می‌کند و تاثیر و کارایی تفکر را بر اساس هدف، معیار و استانداردها ارزیابی می‌کند (بکارا و سانتین^{۱۴}، ۲۰۲۱). اکنون صاحب نظران، تفکر انتقادی و خلاق را به عنوان برون‌داد اصلی تعلیم و تربیت نوین معرفی می‌کنند و آموزش تفکر پایه اصلی ظهور آن می‌باشد. از جمله دستاوردهای سیستم‌های نوین آموزشی می‌توان به آموزش معاصر دانش‌آموزان گشودگی به تنوع، به چالش کشیدن باورها و ارزش‌های خود و یادگیری از تنوع اشاره کرد تا به دانش‌آموزان فعال و مسئول باشند و تمایل به پذیرش چالش‌ها داشته و دیدگاه‌های جامع و پیچیده تری نسبت به جهان و روابط اجتماعی داشته باشند (فرزین‌مجد و همکاران، ۱۴۰۲).

مروری بر مطالعات پیشین نشان می‌دهد بیشتر پژوهشگران به ارائه الگویی جدید با تاکید بر یکی از دروس تخصصی پرداخته‌اند. برای نمونه کاظمی (۱۴۰۳) درس قرآن را مورد مطالعه قرار داد و کتب قرآن و هدیه‌های آسمان دوره ابتدایی را از منظر آموزش آموزه‌های دینی بررسی توصیفی نمود. شریفی‌نصف‌آبادی و حیدریان دولت‌آبادی (۱۴۰۲) درس جغرافیا را در کانون مطالعه خود قرار دادند و ادراکات دانشجو معلمان آموزش ابتدایی از علم جغرافیا را بررسی کردند. موسوی (۱۴۰۲) درس هنر دوره ابتدایی را بررسی کرد و با رویکرد کیفی به تبیین و تحلیل نوآوری برنامه‌های درسی هنری در

^{۱۳} Mainhard

^{۱۴} Becerra & Santin

آموزش ابتدایی پرداخت. طبق نتایج تحقیق مهم ترین مفهوم برنامه درسی از دید صاحب نظران عبارتند از: مجموعه‌ای از کلیه فرصت‌های یادگیری رسمی، مفهوم نسبی برنامه درسی و مهمترین ویژگی‌های متمایز برنامه‌های درسی هنری با سایر رشته‌ها عبارتند از: تاکید بیشتر بر فعالیت‌های عملی به جای مباحث نظری، نقش برنامه‌های درسی هنر در رشد روان شناختی و مهم ترین مفاهیم نوآوری برنامه‌های درسی عبارتند از: تغییرات اساسی در فرایند برنامه ریزی درسی، خلق یک رویکرد جدید در پدیدآوری برنامه درسی و مهمترین نمونه‌های نوآوری برنامه‌های درسی در آموزش هنر مقطع ابتدایی عبارتند از: به روزسازی مشخصات کلی، هدف، روش، سرفصل، منابع و محتوای دروس، آموزش هنر به روش تحلیل و بررسی آثار هنری می‌باشد. شیخ احمدی و همکاران (۱۴۰۲) مطالعه‌ای با عنوان اهمیت آموزش و پرورش دوره ابتدایی انجام دادند. یافته‌های پژوهشی آنها نشان داد کودکان و نوجوانان منابع عظیم سرمایه و باارزش ترین ذخایر یک جامعه هستند و هر قدر برای حفظ این منابع کوشش شود، جامعه در آینده ثروتمندتر و سعادتمندتر می‌شود. پژوهشگران دیگر از مناظر خلاء آموزش ابتدایی در یک زمینه ویژه مانند مهارت‌های خواندن و نوشتن (امینی‌زین و همکاران، ۱۴۰۲)؛ فرهنگ پژوهش (رزمجویی و همکاران، ۱۴۰۲)؛ کارآفرینی (رهنمایی‌زنوز و همکاران، ۱۴۰۲)؛ بکارگیری فناوری (زارعی‌زوارکی و همکاران، ۱۴۰۲)؛ مهارت‌های زندگی (کریمی، ۱۴۰۲)؛ آموزش سلامت (قادرپور و همکاران، ۱۴۰۲)؛ حقوق شهروندی (واصفیان و همکاران، ۱۴۰۲) و ذهن‌آگاهی (گیلوری و همکاران، ۱۴۰۲) به مطالعه پرداختند. با توجه خلاءهای موجود و لزوم بازنگری در آموزش دروس مختلف ابتدایی در این پژوهش کوشش بر آن است تا الگویی زیربنایی برای بهبود نظام آموزشی در مقطع آموزش ابتدایی کشور ارائه شود. این مهم در سایه شناخت مقوله‌های علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردی و پیامدی قابل حصول است. بنابراین در ادامه با رویکردی مبتنی بر طرح پژوهش آمیخته اکتشافی و با استعانت از نظریه‌پردازی داده‌بنیاد کوشش شده است تا الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان ارائه شود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف یک پژوهش کاربردی-توسعه‌ای است که با هدف ارائه الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان در مدارس منتخب اردبیل صورت گرفت. از منظر شیوه گردآوری داده‌ها نیز یک پژوهش غیرآزمایشی (توصیفی) است که با روش پیمایش مقطعی انجام گرفت. همچنین با توجه به ماهیت مساله پژوهشی از طرح پژوهش آمیخته اکتشافی یعنی کیفی-کمی استفاده شد.

جامعه مشارکت‌کنندگان بخش کیفی شامل خبرگان نظری (اساتید دانشگاهی) و خبرگان تجربی (مدیران مدارس منتخب اردبیل) است. براساس دیدگاه میلر^{۱۵} و همکاران (۲۰۱۰) از پنج معیار کلیدی بودن، سرشناس بودن، دانش نظری، تنوع، انگیزه مشارکت برای انتخاب مشارکت‌کنندگان استفاده شد. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری نظری استفاده شد که براساس دیدگاه گلیر^{۱۶} و همکاران (۲۰۱۷) روش مناسبی برای تعیین حجم نمونه در روش گراندتئوری است. فرایند نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و بر این اساس ۲۰ نفر در بخش کیفی پژوهش مشارکت کردند. جامعه آماری بخش کمی شامل مدیران و ذی‌نفعان مدارس منتخب اردبیل است. حداقل حجم نمونه با فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآور شد نفر برآورد شد. لازم به توضیح است چون جامعه آماری پژوهش همگن است از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده گردید تا همه افراد جامعه شانس برابری برای انتخاب شدن داشته باشند.

برای گردآوری داده‌های پژوهش در بخش کیفی از مصاحبه نیم‌ساخت‌یافته و در بخش کمی از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده گردید. مصاحبه نیم‌ساخت‌یافته شامل شش پرسش باز می‌باشد و پرسشنامه نیز شامل ۱۰ عامل اصلی و ۵۸ گویه با طیف لیکرت پنج بود.

روایی بخش کیفی مطابق با دیدگاه لینکلن و گوبا^{۱۷} براساس چهار معیار اعتبارپذیری، انتقال‌پذیری، تاییدپذیری و اطمینان‌پذیری از دیدگاه داوران ارزیابی و تایید شد. برای سنجش پایایی بخش کیفی، درصد توافق مشاهده‌شده^{۱۸} براساس فرمول هولستی^{۱۹} میزان ۰/۷۲۱ برآورد شد که از ۰/۶ بیشتر بوده و مقدار قابل قبولی است. برای سنجش روایی پرسشنامه از روایی همگرا (AVE) و روایی واگرا استفاده شد. مقدار AVE برای تمامی متغیرهای باید بزرگتر از ۰/۵ باشد. برای محاسبه پایایی نیز پایایی ترکیبی (CR) و ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. میزان پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ تمامی ابعاد باید بزرگتر از ۰/۷ باشد (حبیبی و جلال‌نیا، ۱۴۰۱). نتایج مربوط به هر یک از این شاخص‌ها در برازش بیرونی مدل ارائه شده است.

در نهایت برای تحلیل داده‌ها از دو روش استفاده شد. در بخش کیفی با روش گراندتئوری، سازه‌های الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان مدارس منتخب اردبیل شناسایی و روابط این عوامل ترسیم گردید.

^{۱۵} Miller

^{۱۶} Glaser

^{۱۷} Lincoln & Guba

^{۱۸} Percentage of Agreement Observation, PAO

^{۱۹} Holsti

در بخش کمی با روش حداقل مربعات جزئی، مدل اولیه پژوهش ارزیابی و اعتبارسنجی شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی با نرم‌افزار MaxQDA و در بخش کمی با نرم‌افزار Smart PLS انجام شد.

یافته‌های پژوهش

بخش کیفی این مطالعه براساس دیدگاه ۲۰ نفر شامل ۶ نفر از اساتید مدیریت دولتی و آموزشی و ۱۴ نفر از مدیران آموزش و پرورش اردبیل انجام شد. از نظر جنسیت ۱۵ نفر مرد و ۵ نفر زن بودند. از نظر سنی ۳ نفر کمتر از ۴۰ سال، ۱۰ نفر بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۷ نفر نیز بالای ۵۰ سال بودند. از نظر تحصیلات ۲ نفر کارشناسی ارشد و ۱۸ نفر دکتری داشتند. در نهایت از نظر سابقه کاری ۷ نفر بین ۱۰ تا ۲۰ سال و ۱۳ نفر نیز بالای ۲۰ سال سابقه کاری داشتند.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بخش کیفی

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	فراوانی	درصد
خبرگی	۶	۳۰٪
	۱۴	۷۰٪
جنسیت	مرد	۷۵٪
	زن	۲۵٪
سن	کمتر از ۴۰ سال	۱۵٪
	۴۰ تا ۵۰ سال	۵۰٪
	۵۰ سال و بیشتر	۳۵٪
تحصیلات	کارشناسی ارشد	۱۰٪
	دکتری	۹۰٪
سابقه کاری	۱۵ تا ۲۰ سال	۳۵٪
	بالای ۲۰ سال	۶۵٪
	کل	۱۰۰٪

در بخش کمی نیز از ۳۸۴ نفر از مدیران و ذی‌نفعان در مدارس منتخب اردبیل در این مطالعه مشارکت کردند. از منظر جنسیت ۲۰۷ نفر (۵۴٪) مرد و ۱۷۷ نفر (۴۶٪) زن بودند. از منظر سن ۸۵ نفر (۲۲٪) کمتر از ۳۰ سال، ۹۲ نفر (۲۴٪) بین

۳۰ تا ۴۰ سال، ۱۰۹ نفر (۲۸٪) بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۹۸ نفر (۲۶٪) نیز ۵۰ سال و بیشتر سن داشتند. از منظر تحصیلات ۳۶ نفر (۹٪) کاردانی، ۲۳۹ نفر (۶۲٪) کارشناسی و ۱۰۹ نفر (۲۸٪) تحصیلات تکمیلی داشتند. در پایان از منظر سابقه کاری ۸۸ نفر (۲۳٪) کمتر از ۱۰ سال، ۱۲۶ نفر (۳۳٪) بین ۱۰ تا ۱۵ سال، ۱۰۵ نفر (۲۷٪) بین ۱۵ تا ۲۰ سال و ۶۵ نفر (۱۷٪) نیز بیش از ۲۰ سال سابقه کاری داشتند.

جدول ۲- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بخش کمی

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۵۴٪
	زن	۴۶٪
سن	کمتر از ۳۰ سال	۲۲٪
	۳۰ تا ۴۰ سال	۲۴٪
	۴۰ تا ۵۰ سال	۲۸٪
	بیش از ۵۰ سال	۲۶٪
تحصیلات	کاردانی	۹٪
	کارشناسی	۶۲٪
	تحصیلات تکمیلی	۲۸٪
سابقه کاری	کمتر از ۱۰ سال	۲۳٪
	۱۰ تا ۱۵ سال	۳۳٪
	۱۵ تا ۲۰ سال	۲۷٪
	بیش از ۲۰ سال	۱۷٪
کل	۳۸۴	۱۰۰٪

جهت تبیین الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی مصاحبه‌های تخصصی نیم‌ساخت‌یافته با اساتید دانشگاهی و مدیران و ذی‌نفعان مدارس منتخب اردبیل انجام شد. در این مرحله پیش از شروع مصاحبه ۶ سوال باز در نظر گرفته شد و در طول فرایند مصاحبه نیز مطابق پیش‌بینی سوالات جدیدی نیز مطرح گردید. متن مصاحبه‌ها که پیش از آن به صورت

فایل متن وارد نرم افزار شود بارها مورد مطالعه قرار گرفت و نکات کلیدی آن‌ها به صورت کد وارد نرم افزار MaxQDA شد. روش گراندتئوری مبتنی بر روش پیشنهادی اشتراوس و کوربین^{۲۰} (۱۹۹۷) شامل کدگذاری باز، محوری و انتخابی صورت گرفت. در مرحله کدگذاری باز ۲۵۶ کد شناسایی گردید. در نهایت از طریق کدگذاری محوری به ۶ کد گزینشی، ۱۰ کد محوری و ۵۸ کد باز دست پیدا شد. شاخص‌های الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان مستخرج از مصاحبه‌ها به روش گراندتئوری در جدول ۳ ارائه شده است.

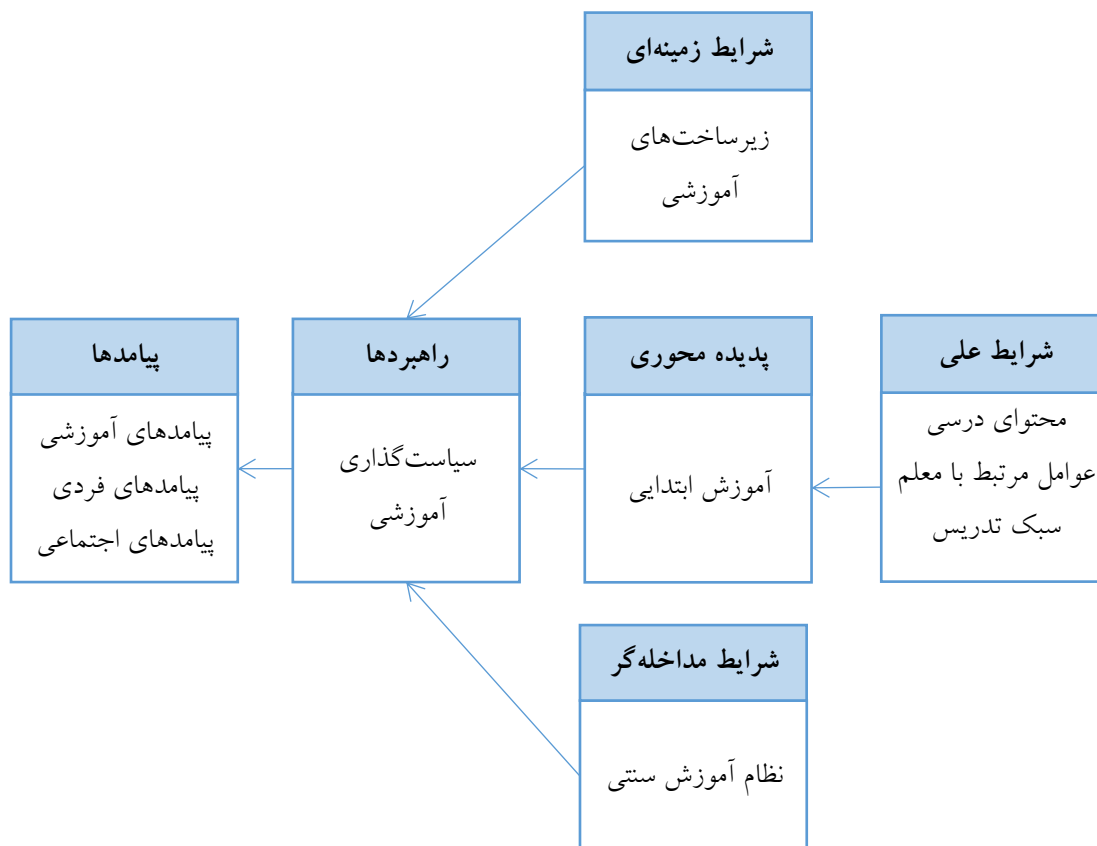
جدول ۳- کدهای الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان

ابعاد	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی
	محتوای درسی	۱. به‌روز بودن محتوای آموزش ابتدایی
		۲. هماهنگی محتوای آموزش ابتدایی با دنیا
		۳. کیفیت محتوای آموزش ابتدایی استان اردبیل
		۴. جذابیت محتوای آموزش ابتدایی استان اردبیل
		۵. غنا و سودمندی محتوای آموزش ابتدایی استان اردبیل
شرایط علی	عوامل مرتبط با معلم	۶. دانش و تخصص معلمان آموزش ابتدایی
		۷. مهارت‌های آموزش ابتدایی استان اردبیل
		۸. شایستگی‌های کارکردی معلمان آموزش ابتدایی
		۹. دوره‌های آموزشی تخصصی ضمن خدمت معلمان
		۱۰. تجربه آموزش ابتدایی نزد معلمان
		۱۱. تقویت و بهبود پیوسته معلمان آموزش ابتدایی
	سبک تدریس	۱۲. بکارگیری روش‌های جدید آموزش ابتدایی
		۱۳. سبک تدریس مشارکتی آموزش ابتدایی
		۱۴. روزآمد بودن روش‌های تدریس آموزش ابتدایی
		۱۵. تمرکز بر مساله‌محوری در آموزش ابتدایی
		۱۶. بازنگری مستمر در سبک تدریس و بهبود آن

ابعاد	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی
پدیده محوری	آموزش ابتدایی	۱۷. تدریس و آموزش ابتدای مبتنی بر نیازهای روز
		۱۸. تشویق دانش‌آموزان ابتدایی به مطالعه و تحصیل
		۱۹. تمرکز بر اهداف متعالی آموزش ابتدایی
		۲۰. افزایش قابلیت‌ها و مهارت‌های تخصصی دانش‌آموزان
		۲۱. نهادهای سازای آموزش در بین دانش‌آموزان
		۲۲. ماندگاری و اثرگذاری دیرپای آموزه‌های دانش‌آموزان
		۲۳. پیوند دانش‌آموزان با تحصیل و مطالعه
		۲۴. تمرکز بر بهبود سطح کیفی آموزش‌های ابتدایی
شرایط زمینه‌ای	زیرساخت‌های آموزشی	۲۵. امکانات و زیرساخت‌های سخت‌افزاری آموزش ابتدایی
		۲۶. بهره‌گیری از نرم‌افزارهای جدید و به‌روز آموزشی
		۲۷. تجهیزات و امکانات آموزش ابتدایی استان اردبیل
		۲۸. دسترسی به فناوری‌های جدید آموزشی
		۲۹. نیروی انسانی متخصص آموزش ابتدایی
		۳۰. استفاده از فناوری‌های مبتنی بر اینترنت
شرایط مداخله‌گر	نظام آموزش سنتی	۳۱. ساختار بوروکراتیک و غیرمنعطف آموزش
		۳۲. سبک سنتی مبتنی بر آموزش سخنرانی محور
		۳۳. مقاومت کارکنان و افراد در برابر تغییرات
		۳۴. حاکمیت معلم محوری و غیرمشارکتی
		۳۵. درس محوری و تاکید بر محفوظات
		۳۶. فقدان پیوند نظام آموزشی با نیازهای بازار
		۳۷. چشم‌انداز روشن تدریس دوره‌های فنی و عملی
راهبردها و اقدامات	سیاست‌گذاری آموزشی	۳۸. ماموریت‌های معین در راستای تدریس دوره‌های فنی و عملی
		۳۹. هدف‌گذاری بلندمدت تدریس دوره‌های فنی و عملی
		۴۰. استراتژی مشخص در راستای هدف‌های بلندمدت

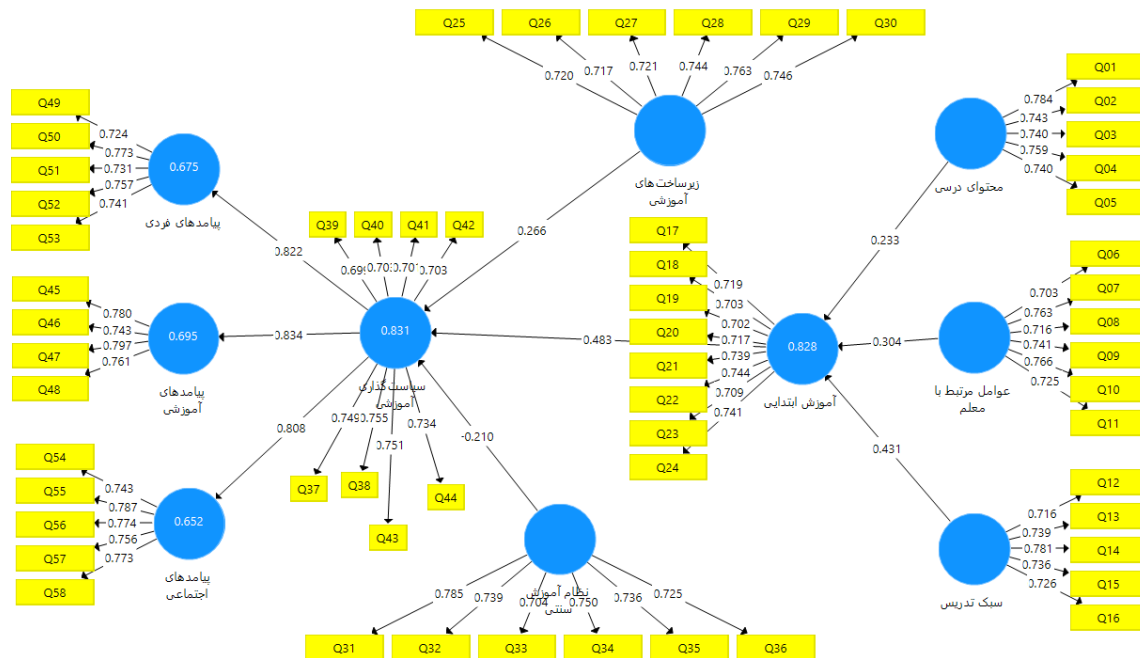
ابعاد	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی
		۴۱. هدف‌گذاری کوتاه‌مدت تدریس دوره‌های فنی و عملی
		۴۲. خط‌مشی‌های اجزایی هدف‌های کوتاه‌مدت
		۴۳. ارائه روندها و رویه‌های اجرایی تدریس دوره‌های فنی و عملی
		۴۴. تدوین و ابلاغ قوانین و مقررات اجرایی تدریس دوره‌های فنی و عملی
پیامدها	پیامدهای آموزشی	۴۵. بهبود اثربخشی آموزش ابتدایی استان اردبیل
		۴۶. افزایش کارایی آموزش ابتدایی استان اردبیل
		۴۷. بهبود بهره‌وری آموزش ابتدایی استان اردبیل
		۴۸. اطمینان از عواقب و پیامدهای آموزشی
	پیامدهای فردی	۴۹. افزایش مهارت‌های عملی دانش‌آموزان
		۵۰. بهبود شایستگی‌های ورود به بازار
		۵۱. افزایش انگیزه دانش‌آموزان
		۵۲. ایجاد تجربه کافی دانش‌آموزان در حوزه عملی
		۵۳. پرورش دانش‌آموزان متخصص و حرفه‌ای
	پیامدهای اجتماعی	۵۴. تامین نیازهای حرفه‌ای مشاغل و کسب‌وکارها در آینده
		۵۵. افزایش نشاط اجتماعی
		۵۶. برخورداری جامعه از دانش‌آموزانی پویا و پیشگام
		۵۷. آسایش روانی و اطمینان خانواده‌ها از آینده فرزندان
		۵۸. تربیت نسلی مفید برای آینده جامعه

براساس نتایج مذکور، شکل ۱ نشان‌دهنده مدل پارادایمی پژوهش می‌باشد.

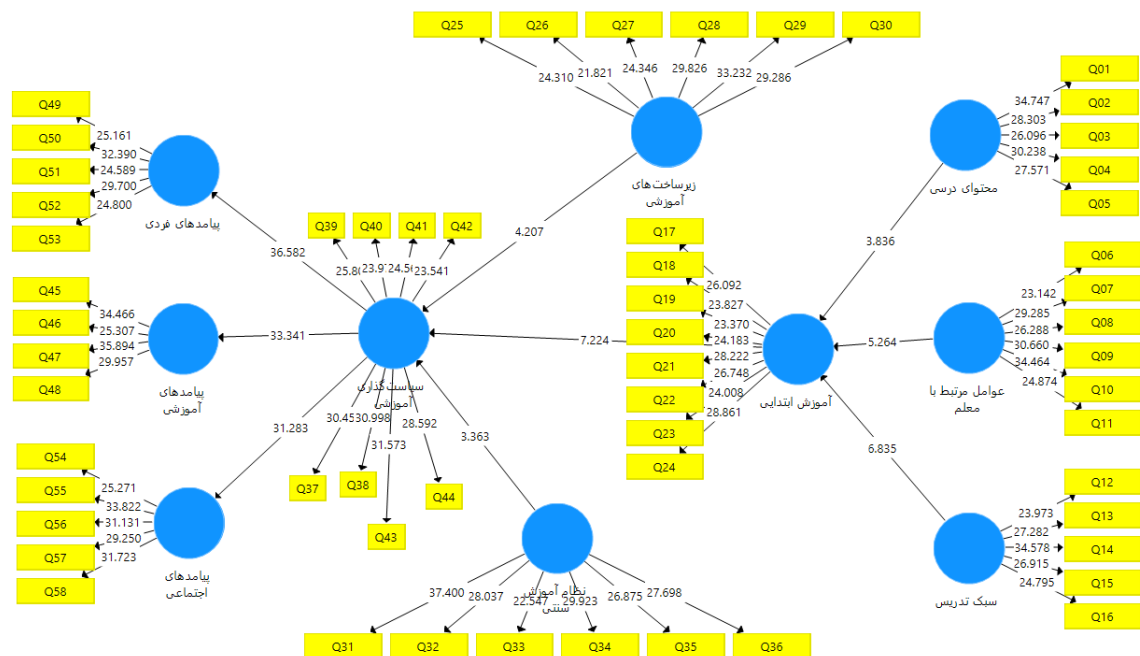

شکل ۱- الگوی پارادایمی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان

پس از ارائه مدل اولیه سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان مدارس منتخب اردبیل، جهت اعتبارسنجی از روش حداقل مربعات جزئی (PLS) استفاده شد. مدل ساختاری نهائی پژوهش در شکل ۲ نمایش داده شده است. در این مدل که خروجی نرم‌افزار Smart PLS است خلاصه نتایج مدل در حالت تخمین استاندارد ارائه شده است. آماره t و مقدار بوت استرپینگ برای سنجش معناداری روابط نیز در شکل ۳ آمده است.

شکل ۲- الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان

شکل ۳- معناداری الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان

بخش بیرونی مدل (مدل اندازه‌گیری) رابطه متغیرهای قابل مشاهده با متغیرهای پنهان را نشان می‌دهد. میزان رابطه سوالات با سازه‌های اصلی بوسیله بارعاملی نشان داده می‌شود. نتایج مندرج در شکل ۲ و ۳ نشان می‌دهد بارهای عاملی در تمامی موارد از ۰/۶ بیشتر است و آماره t نیز در تمامی موارد بزرگتر از ۱/۹۶ می‌باشد. بنابراین بخش اندازه‌گیری مدل از اعتبار مناسبی برخوردار است. برای اطمینان بیشتر، مدل بیرونی (اندازه‌گیری) براساس شاخص روایی همگرا، ضریب رو، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ مورد ارزیابی قرار گرفت. میانگین واریانس استخراج شده (AVE) باید بزرگتر از ۰/۵ و ضریب رو، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ بزرگتر از ۰/۷ باشد (آذر و غلامزاده، ۱۳۹۸). خلاصه نتایج ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴- بخش اندازه‌گیری الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان

سازه‌های اصلی	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی (CR)	ضریب رو (Rho)	AVE
آموزش ابتدایی	۰/۸۶۹	۰/۸۶۹	۰/۸۹۷	۰/۵۲۱
زیرساخت‌های آموزشی	۰/۸۳۰	۰/۸۳۱	۰/۸۷۶	۰/۵۴۱
سبک تدریس	۰/۷۹۳	۰/۷۹۴	۰/۸۵۸	۰/۵۴۸
سیاست‌گذاری آموزشی	۰/۸۷۱	۰/۸۷۱	۰/۸۹۸	۰/۵۲۵
عوامل مرتبط با معلم	۰/۸۳۱	۰/۸۳۲	۰/۸۷۶	۰/۵۴۲
محتوای درسی	۰/۸۱۰	۰/۸۱۰	۰/۸۶۸	۰/۵۶۸
نظام آموزش سستی	۰/۸۳۵	۰/۸۳۵	۰/۸۷۹	۰/۵۴۸
پیامدهای آموزشی	۰/۷۷۲	۰/۷۷۳	۰/۸۵۴	۰/۵۹۴
پیامدهای اجتماعی	۰/۸۲۵	۰/۸۲۵	۰/۸۷۷	۰/۵۸۸
پیامدهای فردی	۰/۸۰۰	۰/۸۰۰	۰/۸۶۲	۰/۵۵۶

روابط بین سازه‌های اصلی با عنوان مدل درونی (بخش ساختاری) شناخته می‌شود. روابط میان سازه‌های اصلی (بخش ساختاری) براساس ضریب مسیر و آماره t مورد بررسی قرار گرفت. خلاصه نتایج آزمون روابط میان سازه‌های اصلی در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵- بخش ساختاری الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان

رابطه	ضریب مسیر	آماره t	معناداری	اندازه اثر	نتیجه
آموزش ابتدایی ← سیاست‌گذاری آموزشی	۰/۴۸۳	۷.۲۲۴	۰/۰۰۰	۰/۲۸۱	تایید
زیرساخت‌های آموزشی ← سیاست‌گذاری آموزشی	۰/۲۶۶	۴.۲۰۷	۰/۰۰۰	۰/۱۰۲	تایید
سبک تدریس ← آموزش ابتدایی	۰/۴۳۱	۶.۸۳۵	۰/۰۰۰	۰/۲۷۹	تایید
سیاست‌گذاری آموزشی ← پیامدهای آموزشی	۰/۸۳۴	۳۳.۳۴۱	۰/۰۰۰	۲/۲۷۸	تایید
سیاست‌گذاری آموزشی ← پیامدهای اجتماعی	۰/۸۰۸	۳۱.۲۸۳	۰/۰۰۰	۱/۸۷۶	تایید
سیاست‌گذاری آموزشی ← پیامدهای فردی	۰/۸۲۲	۳۶.۵۸۲	۰/۰۰۰	۲/۰۷۶	تایید
عوامل مرتبط با معلم ← آموزش ابتدایی	۰/۳۰۴	۵.۲۶۴	۰/۰۰۰	۰/۱۳۱	تایید
محتوای درسی ← آموزش ابتدایی	۰/۲۳۳	۳.۸۳۶	۰/۰۰۰	۰/۰۸۵	تایید
نظام آموزش سنتی ← سیاست‌گذاری آموزشی	۰/۲۱۰-	۳.۳۶۳	۰.۰۰۱	۰/۰۶۲	تایید

ضرایب مسیر در این بخش شدت و جهت رابطه را نشان می‌دهند و چون مقدار آماره t بزرگتر از ۱/۹۶ است نشان می‌دهد ضرایب مسیر معنادار هستند. اندازه اثر (F^2) میزان تغییراتی است که متغیرهای مستقل بر متغیرهای وابسته می‌گذارند. در واقع این شاخص نشان می‌دهد اگر یک متغیر مستقل حذف شود چه میزان تغییراتی در متغیر وابسته ایجاد می‌شود. این شاخص توسط کوهن ارائه گردید. مقدار ۰/۰۲ (ضعیف)، ۰/۱۵ (متوسط) و ۰/۳۵ (بزرگ) در نظر گرفته می‌شود (کوهن^{۲۱}، ۲۰۱۳). براساس نتایج اندازه اثر متغیرهای مستقل در تمامی موارد بالای حد متوسط یعنی ۰/۱۵ و در برخی موارد حتی بیش از ۰/۳۵ یعنی قوی بدست آمد.

از شاخص ضریب تعیین^{۲۲} (R^2) و شاخص ارتباط پیش‌بین^{۲۳} (Q^2) برای سنجش قدرت پیش‌بینی مدل استفاده شد. این دو شاخص برای متغیرهای درون‌زا محاسبه می‌شوند. ضریب تعیین، بیانگر میزان تغییرات متغیرهای وابسته توسط متغیرهای مستقل است. هرچه مقدار ضریب تعیین سازه‌های درون‌زای مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به عنوان مقدار ملاک برای ضعیف، متوسط و قوی بودن برازش بخش ساختاری مدل به

^{۲۱} Cohen

^{۲۲} Coefficient of determination

^{۲۳} Predictive relevance

وسیله معیار ضریب تعیین است (چین^{۲۴}، ۱۹۹۸). شاخص ارتباط پیش‌بین توسط استون و گیزر^{۲۵} معرفی شد به همین خاطر گاهی با عنوان شاخص استون-گیزر نیز نامیده می‌شود. اگر مقدار (Q^2) مثبت باشد نشان می‌دهد که مدل از توان پیش‌بینی مناسبی برخوردار است (هیر^{۲۶} و همکاران، ۲۰۲۱). شاخص‌های قدرت پیش‌بینی مدل (R^2) و (Q^2) در جدول ۶ گزارش شده است.

جدول ۶- قدرت پیش‌بینی الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان

سازه‌های اصلی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل‌شده	Q2
آموزش ابتدایی	۰/۸۲۸	۰/۸۲۷	۰/۴۰۳
سیاست‌گذاری آموزشی	۰/۸۳۱	۰/۸۳۰	۰/۴۰۶
پیامدهای آموزشی	۰/۶۹۵	۰/۶۹۴	۰/۳۹۰
پیامدهای اجتماعی	۰/۶۵۲	۰/۶۵۱	۰/۳۶۱
پیامدهای فردی	۰/۶۷۵	۰/۶۷۴	۰/۳۵۲

براساس نتایج جدول ۶ ضریب تعیین آموزش ابتدایی مناسب ۰/۸۲۸ و برای پیامدهای آموزشی (۰/۶۹۵)، پیامدهای اجتماعی (۰/۶۵۲) و پیامدهای فردی (۰/۶۷۵) برآورد شد که مقدار قابل قبولی است. این نشان می‌دهد که متغیرهای مدل توانسته‌اند ۸۳٪ از تغییرات در الگوی آموزش ابتدایی مناسب را تبیین کنند. شاخص (Q^2) نیز در تمامی موارد مثبت بدست آمده است بنابراین مدل از قابلیت پیش‌بینی مناسبی برخوردار است.

برای ارزیابی برازش مدل از شاخص GOF و RMS و SRMR استفاده می‌شود. برای شاخص GoF سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی شده است. برای شاخص RMS_theta مقادیر زیر ۰/۱۲ نشانه تناسب مدل است، در حالی که مقادیر بالاتر نشان دهنده عدم تناسب است. شاخص SRMR نیز بهتر است زیر ۰/۱ و خیلی سخت‌گیرانه کمتر از ۰/۸ باشد (حبیبی و جلال‌نیا، ۱۴۰۱). در این مطالعه شاخص GOF برابر ۰/۶۳۵ بدست آمد که از ۰/۳۶ بزرگتر است. شاخص RMS_theta میزان ۰/۱۱۵ بدست آمد که از ۰/۱۲ کمتر است. شاخص SRMR نیز ۰/۰۵۷ محاسبه گردید که از ۰/۰۸ کمتر است بنابراین برازش مدل مطلوب است.

^{۲۴} Chin

^{۲۵} Stone & Geisser

^{۲۶} Hair

نتیجه‌گیری و بحث

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی از دیدگاه مدیران و ذی‌نفعان (مورد مطالعه: مدارس منتخب اردبیل) انجام شده است. براساس الگوی پارادایمی پژوهش مشخص گردید مولفه‌های محتوای درسی، عوامل مرتبط با معلم و سبک تدریس بر شیوه آموزش ابتدایی تاثیر می‌گذارند. در نتایج مطالعه موسوی (۱۴۰۲) نقش برنامه‌های درسی هنر در رشد روان شناختی و مهم‌ترین مفاهیم نوآوری برنامه‌های درسی شامل: تغییرات اساسی در فرایند برنامه ریزی درسی، خلق یک رویکرد جدید در پدیدآوری برنامه درسی و مهمترین نمونه‌های نوآوری برنامه‌های درسی در آموزش هنر مقطع ابتدایی شامل: به روزسازی مشخصات کلی، هدف، روش، سرفصل، منابع و محتوای دروس، آموزش هنر به روش تحلیل و بررسی آثار هنری می‌باشد.

همچنین نشان داده شد مولفه‌های زیرساخت‌های آموزشی، بستر و زمینه لازم را فراهم می‌آورد و نظام آموزش سنتی نیز نقش مداخله‌گر را ایفا می‌کند. در نتایج مطالعه فرزین‌مجد و همکاران (۱۴۰۲) آمده است: "... از جمله دستاوردهای سیستم‌های نوین آموزشی می‌توان به آموزش معاصر دانش آموزان گشودگی به تنوع، به چالش کشیدن باورها و ارزش‌های خود و یادگیری از تنوع اشاره کرد تا به دانش‌آموزان فعال و مسئول باشند و تمایل به پذیرش چالش‌ها داشته و دیدگاه‌های جامع و پیچیده تری نسبت به جهان و روابط اجتماعی داشته باشند."

در نهایت دستاوردهای پژوهش نشان داد مولفه سیاست‌گذاری آموزشی به پیامدهای آموزشی، فردی و اجتماعی منجر می‌شود. در این راستا، نتایج مطالعه کریمی (۱۴۰۲) نشان داد: دوره ابتدایی نقطه شروع و مهمترین مرحله آموزش و پرورش رسمی و جایگاه اصلی برطرف کردن آسیب‌های اجتماعی و اخلاقی است و با توجه به وجود میلیون‌ها دانش‌آموز در دوره ابتدایی، اگر اقدام تربیتی صحیحی در این دوره انجام شود، در آینده، جامعه‌ای ایمن و موفق با معیارهای انسانی خواهیم داشت.

براساس نتایج به دست آمده، پیشنهاد کاربردی زیر ارائه می‌گردد:

درخصوص محتوای درسی پیشنهاد می‌شود، ضمن توجه به به‌روز بودن محتوای آموزش ابتدایی و ایجاد هماهنگی محتوای آموزش ابتدایی با دنیا، به استقرار الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی پرداخته شود. آنچه در این راستا حائز اهمیت است، کیفیت محتوای آموزش ابتدایی استان اردبیل و البته جذابیت محتوای آموزش ابتدایی است. لذا مدیران ذی‌ربط با ایجاد غنا و سودمندی محتوای آموزش ابتدایی استان اردبیل می‌توانند تا حدودی به اهداف مذکور دست یابند. درواقع محتوای درسی به یادگیری و طراحی عناصر و عوامل مختلف آن مربوط می‌شود. فرایند یادگیری با عوامل گوناگون

ارتباط دارد که هر یک از آن‌ها در جریان و چگونگی یادگیری موثر است استعدادها و توانایی‌های فراگیرنده، محتوای آموزش ابتدایی، نقش معلم، ارتباط متقابل دانش آموزان، فضای یادگیری و وسایل آموزشی هر کدام به نوعی در یادگیری موثر هستند. این عوامل باید به صورت یک مجموعه بهم پیوسته عمل کند. و هر عامل جزئی از کل محسوب شود. برای مثال محتوای آموزش ابتدایی بنا به شناخت و برداشتی که از ویژگی‌های دانش آموز به دست می‌آید انتخاب می‌گردد و فعالیت‌های مهم با توجه به فراگیرنده و تنوع محتوا انجام می‌گیرد. مجموعه قواعد و ضوابطی که به همه ی عوامل و عناصر یادگیری منطق و سازمان می‌دهد و به فعالیت‌های یادگیری نظام می‌بخشد محتوای درسی است.

درخصوص عوامل مرتبط با معلم پیشنهاد می‌شود، با درنظر گرفتن دانش و تخصص معلمان آموزش ابتدایی، اقدام به استخدام معلمان نموده تا توانایی ارتقاء مهارت‌های آموزش ابتدایی استان اردبیل افزایش یابد. آنچه در این حوزه حائز اهمیت است، شایستگی‌های کارکردی معلمان آموزش ابتدایی است. همچنین مدیران ذی‌ربط نیز می‌توانند با برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی ضمن خدمت معلمان، به بهبود تجربه آموزش آموزش ابتدایی نزد معلمان و البته تقویت و بهبود پیوسته معلمان آموزش ابتدایی نیز کمک نمایند.

درخصوص سبک تدریس پیشنهاد می‌شود، با بکارگیری روش‌های جدید آموزش ابتدایی و سبک تدریس مشارکتی، به استقرار الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی پرداخته شود. در این راستا، روزآمد بودن روش‌های تدریس آموزش ابتدایی و البته تمرکز بر مساله‌محوری در آموزش حائز اهمیت است. همچنین مدیران ذی‌ربط می‌توانند با بازنگری مستمر در سبک تدریس و بهبود آن، موجبات تسهیل در استقرار الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی را فراهم آورند.

درخصوص آموزش ابتدایی پیشنهاد می‌شود، در وهله اول تمرکز و توجه معلمان این مقطع بر تدریس و آموزش ابتدای مبتنی بر نیازهای روز باشد. در ادامه با تشویق دانش‌آموزان ابتدایی به مطالعه و تحصیل و تمرکز بر اهداف متعالی آموزش ابتدایی امکان افزایش قابلیت‌ها و مهارت‌های تخصصی دانش‌آموزان فراهم می‌گردد. همچنین الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی با نهادهای سازای آموزش در بین دانش‌آموزان و ماندگاری و اثرگذاری دیرپای آموزه‌های دانش‌آموزان قابل پیاده‌سازی است. از سویی دیگر، جهت ایجاد پیوند دانش‌آموزان با تحصیل و مطالعه نیاز به افزایش تمرکز بر بهبود سطح کیفی آموزش‌های ابتدایی می‌باشد.

درخصوص زیرساخت‌های آموزشی پیشنهاد می‌شود، با تامین امکانات و زیرساخت‌های سخت‌افزاری آموزش ابتدایی و بهره‌گیری از نرم‌افزارهای جدید و به‌روز آموزشی، در جهت حصول اهداف الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی حرکت نمایند. در این زمینه، نیاز به تامین تجهیزات و امکانات آموزش ابتدایی استان اردبیل و افزایش دسترسی به

فناوری‌های جدید آموزشی وجود دارد. الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی با به‌کارگیری و استخدام نیروی انسانی متخصص آموزش ابتدایی قابل حصول بوده و با استفاده از فناوری‌های مبتنی بر اینترنت قابلیت ماندگاری و به روز رسانی خواهد داشت.

درخصوص نظام آموزش سنتی پیشنهاد می‌شود، در جهت رفع ساختار بوروکراتیک و غیرمنعطف آموزش اقدامات مقتضی از سوی مدیران آموزش و پرورش به عمل آید. الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی نیاز به تغییر سبک سنتی مبتنی بر آموزش سخنرانی‌محور دارد و عدم مقاومت کارکنان و افراد در برابر تغییرات نیز از ارکان مهم در این زمینه به شمار می‌آید. مدیران ذی‌ربط با تجدید نظر در حاکمیت معلم‌محوری و غیرمشارکتی و درس‌محوری و تاکید بر محفوظات می‌توانند به ایجاد پیوند نظام آموزشی با نیازهای بازار دست یابند.

درخصوص سیاست‌گذاری آموزشی پیشنهاد می‌شود، ضمن تدوین چشم‌انداز روشن تدریس دوره‌های فنی و عملی، به اجرایی نمودن ماموریت‌های معین در راستای تدریس دوره‌های فنی و عملی نیز پرداخته شود. الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی نیاز به هدف‌گذاری بلندمدت تدریس دوره‌های فنی و عملی و البته تدوین استراتژی مشخص در راستای آن اهداف است. لذا با هدف‌گذاری کوتاه‌مدت تدریس دوره‌های فنی و عملی می‌توان مقدمات استقرار الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی را فراهم آورد. تدوین خط‌مشی‌های اجزایی هدف‌های کوتاه‌مدت به همراه ارائه روندها و رویه‌های اجرایی تدریس دوره‌های فنی و عملی و تدوین و ابلاغ قوانین و مقررات اجرایی تدریس امکان دستیابی به اهداف الگوی سازمانی مناسب آموزش ابتدایی را فراهم می‌سازد.

در نهایت دستیابی به پیامدهای آموزش، پیامدهای فردی و پیامدهای اجتماعی امکان پذیر است. لذا نتایجی نظیر بهبود اثربخشی آموزش ابتدایی استان اردبیل، افزایش کارایی آموزش ابتدایی استان اردبیل، بهبود بهره‌وری آموزش ابتدایی استان اردبیل، اطمینان از عواقب و پیامدهای آموزشی، افزایش مهارت‌های عملی دانش‌آموزان، بهبود شایستگی‌های ورود به بازار، افزایش انگیزه دانش‌آموزان، ایجاد تجربه کافی دانش‌آموزان در حوزه عملی، پرورش دانش‌آموزان متخصص و حرفه‌ای، تامین نیازهای حرفه‌ای مشاغل و کسب‌وکارها در آینده، افزایش نشاط اجتماعی، برخورداری جامعه از دانش‌آموزانی پویا و پیشگام، آسایش روانی و اطمینان خانواده‌ها از آینده فرزندان و تربیت نسلی مفید برای آینده جامعه حاصل خواهند شد.

References

- Aminizarin, Ali; Shafii, Zahra; Rabbani, Zahra. (۲۰۲۲). Pathology of non-attendance teaching of reading and writing skills of first grade elementary school students. *Iranian Curriculum Studies*, ۱۸ (۶۸), ۱۴۷-۱۷۰.
- Antarovna, K. G. (۲۰۲۴). Enhancing primary education: the role of interactive methods in classroom learning. *International Journal of Advance Scientific Research*, ۴(۰۴), ۳۶-۴۰.
- Azar, Adel; Gholamzadeh, Rasul. (۲۰۲۱). partial least squares. Tehran: Negha Danesh.
- Becerra, D., & Santin, D. (۲۰۲۱). Measuring public primary education productivity across Mexican states using a Hicks-Moorsteen index. *Applied Economics*, ۵۳(۸), ۹۲۴-۹۳۹.
- Chin, W. W. (۱۹۹۸). The partial least squares approach to structural equation modeling. *Modern methods for business research*, ۲۹۵(۲), ۲۹۵-۳۳.
- Cohen, J. E. (۲۰۱۳). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Farzin Majd, Atefe; Naderibani, Nahid; Khanifar, Hossein; Feridouni, Samia. (۲۰۲۲). Identifying the antecedents and consequences of critical thinking with the cognitive education method in students. *Adolescent and Youth Psychological Studies*, ۴(۱۴), ۵۲-۶۶.
- Ghaderpour, Sara; Ghadirpour, Kamal; Thank you, anthology. (۲۰۲۲). Qualitative analysis of health education in education from the perspective of elementary school principals. *New Strategies in Psychology*, ۵(۱۸), ۲۱۲-۲۲۲.
- Gilvary, Ali; Mohammadi, Akbar; Truth, Sarah. (۲۰۲۲). The effectiveness of mindfulness training and play therapy on the self-esteem of elementary school students. *Psychological Science*, ۲۲(۱۳۱), ۳۵۶-۳۳۷.
- Glaser, B. G., Strauss, A. L., & Strutzel, E. (۲۰۱۷). The discovery of grounded theory; strategies for qualitative research. *Nursing research*, ۱۷(۴), ۳۶۴.
- Gonzalez-Moreira, A., Ferreira, C., & Vidal, J. (۲۰۲۴). A journey to primary education: a systematic review of factors affecting the transition from early childhood education to primary education. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, ۱۹(۲), ۱-۱۵.
- Habibi, Arash; Jalalnia, Rahela. (۲۰۲۲). partial least squares. Tehran: Narun.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (۲۰۲۱). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. Sage publications.
- Hassanpour, Omid. (۲۰۲۳). Teaching critical thinking and its role in the academic progress of students, the ۱۰th scientific research conference of educational sciences and psychology, social and cultural harms of Iran, Tehran.
- Holsti, O. R. (۱۹۶۹). *Content analysis for the social sciences and humanities*, Reading, MA: Addison-Wesley.

Jafari-Harandi, Reza. (۲۰۲۲). The effectiveness of the teaching method of experimental science in elementary school based on Fulen's approach on students' critical thinking and creativity. Curriculum Research, ۱۳(۲۵), ۱۶۸-۱۸۳.

Karimi, Abu Bakr. (۲۰۲۲). Analyzing and evaluating a number of elementary school textbooks in terms of the amount of attention given to teaching life skills with an emphasis on adaptive coping and communication skills. Educational and school studies, ۱۲(۳۵), ۵۸۷-۶۲۴.

Kazemi, Siddiq. (۲۰۲۴). Descriptive study of Qur'an books and the gifts of heaven in elementary school from the point of view of teaching religious teachings. Research in education, ۵ (۱), ۴۷-۶۶.

Li, C., & Zhang, C. (۲۰۲۴). Exploring the Current Landscape of Primary School Physical Education Within the Framework of the New Curriculum Reform: A Quality Evaluation Model Perspective. Journal of the Knowledge Economy, ۱۹(۴), ۱-۲۲.

Madigan, D. J., & Curran, T. (۲۰۲۱). Does burnout affect academic achievement? A meta-analysis of over ۱۰۰,۰۰۰ students. Educational Psychology Review, ۳۳, ۳۸۷-۴۰۵.

Mainhard, T., Van Hooijdonk, M., Kroesbergen, E. H., & Van Tartwijk, J. (۲۰۲۳). Creative problem solving in primary school students. Learning and Instruction, ۸۸(۵), ۴۶۴-۴۷۵.

Miller, E., Cross, L., & Lopez, M. (۲۰۱۰). Sampling in qualitative research. FBB research group, ۱۹(۳), ۲۴۹-۲۶۱.

Mousavi, Star. (۲۰۲۲). A qualitative approach to explaining and analyzing the innovation of art curricula in elementary education. Research in Elementary Education, ۵ (۹), ۳۳-۵۲.

Rahmani-Zenouz, Fatemeh; Demali, Farnoosh; Abolghasemi, Mahmoud. (۲۰۲۲). Investigating the effect of entrepreneurship education in the context of technology on strengthening the entrepreneurial spirit of elementary school students. New Educational Thoughts, ۱۹ (۳), ۶۷-۸۷.

Razmjooiyi, Parvin; Zarei, Reza; Shahamat Nader; Salehi, Moslem. (۲۰۲۲). Designing a model for the development of organizational research culture in education. Educational Sciences, ۳۰(۱), ۱۸۹-۲۱۰.

Shabani, Samia, Sharifi Pasha, Hassan; Ebrahimi Qavam, Soghari, Mir Hashemi, Malik. (۲۰۱۷). Prediction of academic progress based on the components of academic skills and personality traits in medical students of Shahid Beheshti. Journal of Cognitive Psychology and Psychiatry. ۵ (۲): ۲۷-۴۲

Sharifi Najafabadi, Rasul; Heidarian Dolatabadi, Mohammad Hossein. (۱۴۰۲). Perceptions of elementary education student teachers of geography. Research in Elementary Education, ۵(۱۰), ۶۹-۸۷.

Sheikh Ahmadi, Seyed Irfan; Rostami, Shoaib; Sharifi, Shafi. (۲۰۲۲). The importance of primary education. Management and humanities research in Iran, ۱۵(۱), ۱-۱۲.

Strauss, A., & Corbin, J. M. (۱۹۹۷). Grounded theory in practice. Sage.

Trowsdale, J., & Davies, R. (۲۰۲۴). How a particular STEAM model is developing primary education: lessons from the Teach-Make project (England). Journal of Research in Innovative Teaching & Learning, ۵۴(۱), ۲۲-۴۲.

Vasefian, Farzaneh; Mousavi, Saydehjannat; Gholtash, Abbas. (۲۰۲۲). Synthesis and research of the components of citizenship rights education in elementary school based on Iran's upstream documents. *Thinking and the Child*, ۱۴(۲۷), ۲۹۵-۳۱۷.

Xu, Z., Zhao, Y., Liew, J., Zhou, X., & Kogut, A. (۲۰۲۳). Synthesizing research evidence on self-regulated learning and academic achievement in online and blended learning environments: A scoping review. *Educational Research Review*, ۳۹, ۱۰۰۵۱۰.

Zarei Zawarki, Ismail; Kabiri, Ali Akbar; Qaidi, Yahya; Delavar, Ali; Nili, Mohammad Reza. (۲۰۲۲). The effectiveness of education based on the "model of applying technology in the philosophy program for children" on the critical thinking of gifted students in the second year of elementary school, *Thinking and Children*, Year ۱۴, No. ۱ (۲۷ series)